סיכום הרפורמה של המשותפת של

מועצת אירופה
ההנהלה הכללית לענייני חקלאות
עלון יולי 2003, מהדורה מיוחדת
תורגם על ידי מועצת החלב, תוקצר במערכת "משק הבקר והחלב - לקרוא ולקנא !

מועצת שרי החקלאות של האיחוד האירופי, הגיעה להסכם בלוקסמבורג ב-26 ביוני 2003, על רפורמה יסודית של המדיניות החקלאית המשותפת (Common Agricultural Policy - CAP) המבוססת על הצעות הנציבות שהוגשו ב-23 בינואר 2003. על פי היעדים הכלליים של Agenda 2000 רפורמה זו תחל מהשנים 2004 ו-2005, שבמהלכן יושלם תהליך הרפורמה בחלק מאזורי האיחוד, ותניח את היסודות למסגרת מדיניות יציבה יותר לחקלאות האירופית.

המדיניות החקלאית האיחוד האירופי

רפורמה מרחיקת לכת זו תביא את המדיניות החקלאית המשותפת לעידן חדש, על ידי שינוי טבעה של התמיכה של האיחוד האירופי במגזר החקלאי ובכלכלה הכפרית

א. המדיניות החקלאית המשותפת החדשה:

- תהיה מודעת לאינטרסים של הצרכנים ומשלמי המסים, ובה בעת תמשיך לסייע לחקלאים;
- תגן על הכלכלה הכפרית ואיכות הסביבה;
- תשמור על עלויות תקציביות יציבות וניתנות לשליטה;
- תעזור לשאת ולתת עם ארגון הסחר העולמי (WTO) על הסכם חקלאי שעונה על צורכי החקלאות והחברה, של האיחוד האירופי.

ב. הרפורמות הן צעד בעל חשיבות מכרעת, שיעזור לחקלאים של האיחוד האירופי:

- להפוך למוכווני-שוק ותחרותיים יותר בשווקי האיחוד האירופי והעולם, ובה בעת לקבל תמיכה מתקבלת על הדעת בהכנסותיהם.
- לעודד את החקלאות ששומרת על איכות הסביבה.
- להמשיך ולייצר מוצרי מזון באיכות גבוהה, באזורים מגוונים מבחינת תנאי הקרקע והאקלים שמאפיינים את החקלאות האירופית ולתת להם ערך מוסף.
- לשמור על טבעם הייחודי של האזורים הכפריים, של האיחוד האירופי.

ג. בדבריו על החלטת המועצה, אמר פרנץ פישלר, נציב האיחוד האירופי לחקלאות: "החלטה זו מסמלת את ראשיתו של עידן חדש. המדיניות החקלאית שלנו תשתנה מיסודה. כיום, אירופה העניקה לעצמה מדיניות חקלאית חדשה ואפקטיבית. רוב התשלומים הישירים שלנו לא יהיו קשורים עוד לייצור. לחקלאים שלנו, זוהי מדיניות שתייצב את הכנסותיהם ותאפשר להם לייצר את מה שהצרכנים רוצים. הצרכנים ומשלמי המסים יזכו לשקיפות רבה יותר ולערך רב יותר, תמורת כספם. רפורמה זו אף שולחת מסר ברור לעולם. המדיניות החדשה שלנו ידידותית לסחר. אנו נפרדים ממערכת הסובסידיות הישנה, שעיוותה במידה רבה את הסחר הבינלאומי ופגעה במדינות המתפתחות. ההחלטה שהתקבלה היום תעניק לאירופה מעמד איתן בדיונים על תכנית הפיתוח של "ועידת דוחה". האיחוד האירופי עשה את שיעורי הבית שלו, כעת על האחרים לעשות מעשה ולהפוך את דיוני ארגון הסחר העולמי לסיפור הצלחה.

החלטה זו מסמלת את ראשיתו של עידן חדש. המדיניות החקלאית שלנו תשתנה מיסודה. כיום, אירופה העניקה לעצמה מדיניות חקלאית חדשה ואפקטיבית

היסודות העיקריים של המדיניות החקלאית המשותפת החדשה

א. יותר מכוונת-שוק, פשוטה יותר וכוללת פחות תמיכה, היוצרת עיוותי סחר על ידי:

- הנהגת **תכנית התשלום היחיד** לחקלאי האיחוד האירופי, בלתי תלויה (כלומר מופרדת) מהייצור, עם יסודות "תלויים" מוגבלים, שממשיכים להתקיים היכן שהמדינה והחברה רואה לנכון, למנוע את הפסקת הייצור.
- הקישור בין **תכנית התשלום היחיד** לבין תקנים של איכות הסביבה, בטיחות המזון, בריאות בעלי החיים והצמחים ורווחת בעלי החיים, וכן הדרישה לשמור על האדמות החקלאיות במצב חקלאי וסביבתי טוב ("היענות משותפת").

ב. חיזוק מדיניות הפיתוח הכפרי על ידי:

- השקעת יותר כספים של האיחוד האירופי, בצעדים חדשים לקידום איכות הסביבה, איכות התוצרת החקלאית ורווחת בעלי החיים, כדי לסייע לחקלאים לעמוד בתקנים החדשים של האיחוד האירופי;
- הפחתת התשלומים הישירים ("ויסות") למשקים חקלאיים גדולים יותר כדי לממן את מדיניות הפיתוח הכפרי החדשה.

תיאור הסכם הרפורמה

עריכת רפורמה במדיניות החקלאית המשותפת כרוכה בשינויים מרחיקי לכת רבים, שחלקם יתבצעו על פני תקופה של שנים. השינויים החשובים ביותר מפורטים למטה:

א. תכנית התשלום היחיד

תכנית התשלום היחיד תחליף את רוב הפרמיות (תשלומי סיוע ישיר לחקלאים) הניתנות כיום. **תכנית התשלום היחיד** החדשה לא תהיה קשורה עוד למה שהחקלאי מייצר (במילים אחרות, היא תהיה "מופרדת"). סכום התשלום יחושב על בסיס של תשלומי הסיוע הישיר שהחקלאי קיבל בתקופת היחס (2002-2000). אחת ממטרותיה העיקריות של תכנית התשלום היחיד, היא לאפשר לחקלאים להפוך למוכווני- שוק יותר ולתת ביטוי לפוטנציאל של רוח היזמות שלהם.

ב. הפרדה מלאה

תכנית התשלום היחיד תיכנס לתוקפה ב-1 בינואר 2005. המדינות החברות רשאיות להשהות את יישומה עד 2007. אך עד 2007 לכל המאוחר, על כל המדינות החברות להנהיג את תכנית התשלום היחיד.

ג. תשלומים למגזר החלב

תשלומי הסיוע הישיר למגזר החלב, יונהגו בשלבים ויישומו במלואם עד 2007. ככלל, התשלומים למגזר החלב, יהוו חלק מתכנית התשלום היחיד, החל משנת 2006/07 ואילך,

אלא אם כן יחליטו המדינות החברות להנהיג קודם לכן את ההפרדה, במסגרת יישום אזורי של תכנית התשלום היחיד.

שנתיים לאחר יישום תכנית התשלום היחיד, על ידי כל המדינות החברות, לכל המאוחר, תגיש הנציבות דו"ח למועצה, עם הצעות מתאימות בעת הצורך, על הפרעות כלשהן בשוק, או התפתחויות מבניות שיתחוללו כתוצאה מתשלומים ישירים, ספציפיים למגזר. כתוצאה מהמעבר לתכנית התשלום היחיד, רוב רובו של הסיוע הישיר של האיחוד האירופי לחקלאים לא יהיה קשור עוד לייצור.

ד. חובת ההיענות המשותפת

המדיניות החקלאית המשותפת המתוקנת, שמה דגש רב יותר על היענות משותפת. עד כה היענות משותפת הייתה וולונטרית למדינות החברות וחלה על תקני איכות הסביבה בלבד. היענות משותפת, היא כעת בגדר חובה. כל החקלאים המקבלים תשלומים ישירים, יהיו חייבים בהיענות משותפת. נקבעה "רשימת עדיפויות" של 18 תקנים אירופיים חוקיים בתחומי איכות הסביבה, בטיחות המזון ובריאותם ורווחתם של בעלי החיים והחקלאים ייענשו על אי כיבוד תקנים אלו. בנוסף לכך הנהנים מתשלומים ישירים אף יהיו חייבים לשמור על כל הקרקע החקלאית במצב חקלאי וסביבתי טוב, כדי להימנע מנטישת קרקעות ובעיות של איכות הסביבה, כתוצאה מכך. אם חקלאי לא יענה לדרישות אלו, התשלומים המגיעים לו, יקוצצו כצעד של ענישה.

ה. תמיכה בחקלאים צעירים

צעדי תמיכה בחקלאים צעירים יורחבו. צעדי התמיכה בחקלאים צעירים כוללים סיוע מוגדל להקמת משקים ולהשקעות בחקלאות.

ו. חלב

המועצה החליטה על קיצוצי מחירים לא סימטריים במגזר החלב. מחיר ההתערבות לחמאה, יופחת ב-25% (7% ב-2004, 2005, 2006 ו-4% ב-2007), וזהו קיצוץ נוסף במחיר של 10%, בנוסף למה שכבר נראה באופק כתוצאה מ-Agenda 2000. מחירי אבקת חלב כחוש יקוצצו ב-15% (בשלושה שלבים מ-2004 עד 2006), כפי שהוסכם ב-Agenda 2000. רכישות למטרות התערבות של חמאה, יופסקו מעל לכמות מוגבלת של 70,000 טונות ב-2004, שתקוצץ מדי שנה ב-10,000 טונות עד ל-30,000 טונות משנת 2007. מעל לכמות מוגבלת זו, רכישות יכולות להתבצע אך ורק על פי הליך של מכרז. מחיר המטרה לחלב יבוטל. כדי לתת לבעלי משקי החלב תחזית יציבה לעתיד, החליטה המועצה על הארכת שיטת מכסות החלב מתוקנת עד לעונת 2014/15. העליות הכלליות במכסות שהוחלטו במסגרת Agenda 2000, יתבצעו משנת 2006 ואילך.

תכנית התשלום היחיד תחליף את רוב הפרמיות (תשלומי סיוע ישיר לחקלאים) הניתנות כיום. תכנית התשלום היחיד החדשה לא תהיה קשורה עוד למה שהחקלאי מייצר

מסקנות

המטרות העיקריות של תהליך הרפורמה של המדיניות החקלאית המשותפת, זכו למענה בהסכם יוני.

א. הכוונת חקלאים ליזמות ולשווקים

המדיניות החקלאית המשותפת החדשה, תשפר את יכולתם של החקלאים לייצר את מה שהצרכנים והשוק דורשים. החקלאים יכולים להיות קודם כל, יזמים. בעתיד, החקלאים יתוגמלו על השירותים שהם מספקים לחברה והתמיכה שהם מקבלים, אינה צריכה עוד להתערב בהחלטות הייצור שלהם, על כן הרפורמה תתרום רבות לייצוב הכנסות החקלאים ובה בעת תסלול דרכים חדשות לגיוון עסקיהם, לרבות פיתוח נרחב יותר של ייצור מוצרי חקלאות שלא למאכל, כגון מקורות אנרגיה הניתנים לחידוש.

ב. הגנה על שלמות התמיכה הניתנת למגזר החקלאי, בטווח הארוך

ההסכם מציע מדיניות מודרנית ואפקטיבית לחקלאים של אירופה, שנותנת מענה הן לאינטרסים ארוכי הטווח שלהם והן לדרישות ולמציאות כיום. היא מציעה לחקלאים של האיחוד האירופי, מסגרת תכנון ברורה להחלטותיהם העסקיות.

ג. היענות לציפיות הצרכנים והאזרחים

רפורמה זו, היא התשובה של האיחוד האירופי, לדרישות האזרחים למזון בריא, איכות גבוהה, שיטות ייצור ידידותיות לסביבה ולבעלי חיים, ושמירה על תנאי החיים הטבעיים וטיפוח אזורי הכפר. היא תשפר את האיכות, תהפוך את המחירים לאטרקטיביים יותר, תגביל את הוצאות המשקים ותסייע לאזורים, ששוררים בהם תנאים קשים. הרפורמה אף תקדם, את הבנת הציבור ותמיכתו בתפקיד החקלאים בחברה האירופית.

בפעם הראשונה, הסובסידיות העיקריות, קשורות במפורש, להיענות לתקני האיחוד האירופי, הכוללים את איכות הסביבה, בריאות הציבור ובעלי החיים ורווחת בעלי החיים. החקלאים צריכים גם לשמור על האדמה במצב חקלאי וסביבתי טוב, כפי שמוגדר על ידי המדינות החברות. המדינות החברות יצטרכו לבחון מדגם של משקים מדי שנה, באופן שיטתי, כדי להבטיח שהתקנים אכן מתקיימים. הפרדת תשלומי הסיוע לחקלאים מהייצור אין פירושה, קץ לתמריצים לייצור אינטנסיבי, שניתנו בתכניות המדיניות הקודמות. הדבר יעודד ייצור אקסטנסיבי יותר וגיוון נרחב יותר במחזורי הגידולים.

ד. המדיניות החקלאית המשותפת, תעלה בקנה אחד עם התחייבויות בינלאומיות

בעתיד, רוב רובן של הסובסידיות לחקלאים ישולמו באופן בלתי תלוי בהיקף הייצור ("הפרדה"). פירוש הדבר הוא שניתן לסווג את הסיוע הישיר כ"משבצת ירוקה" על פי הסכמי ארגון הסחר העולמי, כלומר לא יוצר עיוותי סחר, על כן הסיוע לא יהיה נתון לקיצוצים בהסכם הסחר הסופי. על ידי אי עידוד ייצור יתר, ההשפעה השלילית של המדיניות החקלאית המשותפת, על החקלאים העניים ביותר בעולם, תחדל מלהתקיים. רפורמה זו הנה אף מסר לשותפי הסחר, של האיחוד האירופי, לרבות ובעיקר, ארצות מתפתחות. התכנית שמה קץ במידה משמעותית לתמיכה חקלאית, שעלולה לגרום לעיוותי סחר, ומתקדמת לקראת הפחתה הדרגתית נוספת בסובסידיות לייצוא, איזון מתקבל על הדעת בין הייצור המקומי, לבין גישה מועדפת לשוק ואיזון חדש בין ייצור פנימי לבין פתיחת השוק. ההוצאה הכללית של המדיניות החקלאית המשותפת תישאר במסגרת התקרות המוסכמות, על אף עלייה של 50% במספר החקלאים, בעקבות הרחבת האיחוד האירופי. הרפורמה במדיניות החקלאית המשותפת, הנה התרומה החשובה של אירופה, לתכנית הפיתוח של ועידת דוחה. ■